Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2012, sp. zn. 8 Tdo 33/2012, ECLI:CZ:NS:2012:8.TDO.33.2012.1

Číslo: 9/2013

Právní věta:

Jestliže soud shledá, že jsou splněny zákonné podmínky pro mimořádné zvýšení trestu odnětí svobody podle § 59 odst. 1 tr. zákoníku, ve výroku o vině neuvádí skutková zjištění o dřívějších potrestáních pachatele pro zvlášť závažný zločin a ani odkaz na ustanovení § 59 odst. 1 tr. zákoníku, protože se nejedná o okolnost dotýkající se viny, ale jen o mimořádný způsob ukládání trestu (k tomu č. 23/2012 Sb. rozh. tr.). Odkaz na ustanovení § 59 odst. 1 tr. zákoníku se uvede jen ve výroku o trestu, a to pouze tehdy, je-li skutečně ukládán trest odnětí svobody za podmínek v něm stanovených. V takovém případě pak není významné, zda konkrétně uložený trest odnětí svobody je vyměřen nad horní hranicí nemodifikované zákonné trestní sazby zvlášť závažného zločinu, či nikoliv.

Odsuzuje-li soud pachatele za zvlášť závažný zločin, ač již byl pro takový nebo jiný zvlášť závažný zločin potrestán, a neukládá mu trest odnětí svobody ve zvýšené sazbě podle § 59 odst. 1 tr. zákoníku, může přihlédnout k okolnosti, že pachatel již byl pro zvlášť závažný zločin potrestán, jako k přitěžující okolnosti podle § 42 písm. p) tr. zákoníku, s čímž se vypořádá toliko v odůvodnění rozhodnutí.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 22.02.2012

Spisová značka: 8 Tdo 33/2012

Číslo rozhodnutí: 9

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Mimořádné zvýšení trestu odnětí svobody, Výrok rozhodnutí

Předpisy: § 59 odst. 1 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněného podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 22. 9. 2011, sp. zn. 9 To 330/2011, a rozsudek Okresního soudu v Sokolově ze dne 28. 2. 2011, sp. zn. 6 T 38/2010, jakož i další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265m odst. 1 tr. ř. ve věci znovu rozhodl tak, že obviněného uznal vinným jednak zločinem loupeže podle § 173

odst. 1 tr. zákoníku, jednak přečinem porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 2 tr. zákoníku a odsoudil jej podle § 173 odst. 1, § 59 odst. 1 a § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody na osm let a šest měsíců, pro jehož výkon jej podle § 56 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku zařadil do věznice se zvýšenou ostrahou. Podle § 99 odst. 2 písm. b), odst. 4 tr. zákoníku bylo obviněnému uloženo ochranné léčení protialkoholní v ústavní formě. V dalším bylo rozhodnuto o náhradě škody.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Okresního soudu v Sokolově ze dne 28. 2. 2011, sp. zn. 6 T 38/2010, byl obviněný P. V. uznán vinným zločinem loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku v návaznosti na ustanovení § 59 odst. 1 tr. zákoníku a přečinem porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 2 tr. zákoníku, kterých se podle skutkových zjištění soudu dopustil tím, že dne 17. 2. 2010 v době mezi 18.30 hodin až 19.10 hodin v H., okres S., v ulici 1. m., pod okny bytu, pod záminkou donesení složenek k podpisu jako projevu uznání dřívějšího dluhu vůči poškozené rodině S., dožadoval se vstupu do bytu, byl J. S. vpuštěn, s touto však následně začal cloumat se slovním doprovodem, „že si to s nimi jde vyřídit, neboť kvůli nim si jde sednout do basy“, následně odešel do obývacího pokoje, kde nejdříve otevřenou dlaní uhodil do obličeje invalidního poškozeného L. S., dožadoval se vydání peněz s tím, že pokud je nedostane, že vše rozmlátí, následovalo demolování zařízení bytu, poté, co začala rovněž přítomná S. S. volat o pomoc, tak na ni začal křičet, ať je zticha nebo ji zbije, poté po ní hodil talíř a následně mobilní telefon, kdy jmenovanou netrefil, a tak se na ni vrhl, chytil ji rukama kolem krku, škrtil ji, srazil ji na válendu, přičemž S. S. ze strachu z dalšího napadání křičet přestala, obviněný následně začal prohledávat jednotlivé skříňky obývací stěny, kdy dvě uzamknuté skříňky šroubovákem vypáčil a ve skříňce pod televizí nalezl dopisní obálku, ze které odcizil finanční hotovost ve výši nejméně 31 350 Kč, z místa poté odešel, čímž způsobil poškozeným manželům J. a L. S. odcizením finanční hotovosti škodu ve výši 31 350 Kč a na poškození skříněk a mobilního telefonu škodu ve výši cca 1 250 Kč, u poškozené S. S. bylo vysloveno podezření na lehký otřes mozku, pro které byla ponechána na pozorování 48 hodin na chirurgickém oddělení K. krajské nemocnice v S., obviněný byl krátce po spáchání činu zadržen a odcizená finanční hotovost zajištěna, kdy za takový zvlášť závažný zločin byl potrestán rozsudkem Okresního soudu v Sokolově ze dne 2. 2. 2007, sp. zn. 19 T 177/2006, ve znění rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 26. 4. 2007, sp. zn. 9 To 88/2007, k trestu odnětí svobody nepodmíněně ve výměře 28 měsíců, kdy tento trest vykonal dne 12. 12. 2008.

Za uvedený zvlášť závažný zločin a přečin byl obviněný odsouzen podle § 173 odst. 1, § 59 odst. 1 a § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody ve výměře sto dvou měsíců, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. d) tr. zákoníku zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou. Podle § 99 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku bylo obviněnému uloženo ochranné léčení protialkoholní v ústavní formě. Podle § 229 odst. 1 tr. ř. byli poškození L. S. a S. S. odkázáni s nároky na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

Obviněný napadl rozsudek soudu prvního stupně odvoláním. Krajský soud v Plzni jako soud odvolací usnesením ze dne 22. 9. 2011, sp. zn. 9 To 330/2011, odvolání obviněného podle § 256 tr. ř. zamítl.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal obviněný prostřednictvím obhájce s odkazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. dovolání, v němž brojil jak proti výroku o vině, tak i o trestu. Obviněný vytýkal, že soud prvního stupně nehodnotil důkazy postupem podle § 2 odst. 6 tr. ř. a neprovedl všechny důkazy, které navrhoval. Dovolatel vycházel z již dříve uváděného tvrzení, že má na skutkové události zcela vymizelou vzpomínku a že nevěří, že by se uvedeného jednání mohl vůči poškozeným dopustit, když se jednalo o jeho dlouholeté přátele, jimž se později omluvil. Uvedl, že byl v době činu pod vlivem alkoholu, a s odkazem na závěry znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, který byl zpracován znalcem MUDr. V. B., tvrdil, že se jednání kladeného mu za vinu dopustil v patické opilosti, v důsledku čehož byly jeho ovládací i rozpoznávací schopnosti vymizelé. Obviněný soudům vytkl, že ohledně otázky, zda jeho ovládací a rozpoznávací

schopnosti byly vymizelé, vyšly ze závěrů soudem přibraného ústavního posudku reprezentovaného MUDr. J. Š., PhD., který dospěl k odlišnému závěru než znalec MUDr. V. B., totiž že o patickou opilost nešlo. Podle obviněného se ani při konfrontaci znalců MUDr. V. B. a MUDr. J. Š., PhD., již soudy z podnětu obviněného uskutečnily, nepodařilo odstranit rozpory v odlišných stanoviscích znalců, a nebylo tak postaveno najisto, že obviněný jednal v důsledku těžké opilosti, do které se přivedl sám, a nikoliv v patické opilosti vylučující jeho trestní odpovědnost, jak soudy na podkladě ústavního znaleckého posudku uzavřely. Když za tohoto stavu navrhoval vypracování třetího, revizního znaleckého posudku, soud prvního stupně, s nímž se ztotožnil i odvolací soud, nevyhověl tomuto požadavku a dokazování považoval za dostatečné. V tom dovolatel spatřoval porušení zásady v pochybnostech ve prospěch obviněného, od níž se odvíjí i nesprávné právní posouzení.

Obviněný rovněž vyslovil nesouhlas s uloženým trestem, který pokládá za nepřiměřeně přísný, a argumentoval, že trestní zákoník neukládá povinnost vyměřit trest za uvedené trestné činy v horní polovině trestní sazby zvýšené o jednu třetinu, nýbrž pouze stanoví u pachatele, který spáchá znovu zvlášť závažný zločin, ač již byl pro takový nebo jiný zvlášť závažný zločin potrestán, toto zvýšení jen jako možnost, a to tehdy, když závažnost zvlášť závažného zločinu je vzhledem k recidivě a ostatním okolnostem případu vysoká nebo možnost nápravy pachatele je ztížena. Byl přesvědčen, že ani okolnosti případu a ani jeho osoba takový postup neodůvodňují.

V závěru dovolání obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené rozhodnutí a přikázal věc Okresnímu soudu v Sokolově k novému projednání a rozhodnutí.

Nejvyšší soud jako soud dovolací, když shledal, že dovolání obviněného je přípustné, bylo podáno osobou oprávněnou, v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit, a že nejsou dány podmínky pro to, aby bylo podané dovolání odmítnuto ve smyslu § 265i odst. 1 tr. ř., přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost rozhodnutí, proti němuž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení tomuto rozhodnutí předcházející.

Obviněný dovolání uplatnil s odkazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., podle něhož lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Z této dikce vyplývá, že ve vztahu ke zjištěnému skutku je možné dovoláním vytýkat výlučně vady právní, a proto lze v mezích uvedeného dovolacího důvodu namítat, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoli o trestný čin nejde nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným. Vedle vad týkajících se právního posouzení skutku, lze vytýkat též „jiné nesprávné hmotně právní posouzení“, tedy zhodnocení otázky nespočívající přímo v právní kvalifikaci skutku, ale v právním posouzení jiné skutkové okolnosti mající význam z hlediska hmotného práva.

Nejvyšší soud shledal, že obviněný v rozporu s uvedeným dovolacím důvodem uplatnil své výhrady v té části, v níž brojil proti způsobu, jakým se soudy vypořádaly se znaleckými posudky z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, jež byly ve věci zpracovány. Svými námitkami zejména vytýkal, že soudy vycházely ze znaleckého ústavního posudku a nikoliv z posudku znalce MUDr. V. B. (viz č. l. 73 – 84 a 219 – 237 spisu), eventuálně nedoplnily dokazování o další, třetí posudek. Obviněný se touto argumentací v zásadě domáhal doplnění dokazování o další znalecké posuzování jeho duševního stavu, protože se nespokojil s rozsahem dokazování, které k posouzení otázky jeho příčetnosti bylo provedeno, a požadoval provádět další důkazy s tím, že jak sám v obsahu svého dovolání zdůraznil, směřovala tato jeho iniciativa k tomu, aby bylo prokázáno, že se činu dopustil v patické opilosti, a nebyl tak trestně odpovědný. I když je pojem patické opilosti pojmem právním, stejně jako i příčetnost, která je rozhodná pro trestní odpovědnost pachatele, obviněný tyto pojmy v jejich hmotně právní povaze nenapadal, ale brojil proti stávajícím skutkovým zjištěním, s nimiž se neztotožnil. Uvedené výhrady obviněného nenaplňují shora popsaná obecná kritéria důležitá z hlediska dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Obviněný v této části svého dovolání na

uvedený dovolací důvod jen formálně poukázal, když ho věcně, tj. materiálně nespecifikoval, a jakoukoli výhradu mající právní povahu neuvedl. Svou námitku opřel pouze o úvahu založenou na polemice se skutkovými zjištěními soudu, a proto tyto výhrady dovolatele nemají právní povahu a nemohou být podřazeny nejen pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., ale ani pod žádný jiný z dovolacích důvodů uvedených v § 265b tr. ř. Nejvyšší soud tudíž z jejich podnětu správnost napadeného rozhodnutí nepřezkoumával.

Pro úplnost považuje Nejvyšší soud za vhodné zdůraznit, že soudy za podklad svého závěru o vině obviněného vzaly v pořadí druhý ústavní znalecký posudek (zpracovaný MUDr. J. Š., PhD.), v němž ústav dal jednoznačné stanovisko (viz č. l. 233 – 236 spisu), že rozpoznávací a ovládací schopnosti obviněného v době spáchání činu byly jen podstatně sníženy. Soudy přitom posuzovaly všechny další zjištěné skutečnosti v souladu s podmínkami uvedenými v § 2 odst. 6 tr. ř. a zabývaly se i tím, že podle skutkových zjištění, jak byla popsána výše, je zjevné, že obviněný jednal promyšleně a cíleně, veden záměrem lstivě se do bytu poškozených dostat a nalézt v něm peníze, přičemž postupoval se znalostí prostředí. Takové cílené chování zcela odporuje stavu pachatele jednajícího v patické či patologické opilosti (patologická intoxikace alkoholem), jíž se rozumí krátkodobý mrákotný stav, provázený bludy a halucinacemi, k němuž dochází často po požití nepatrného množství alkoholu ve spojení s duševní poruchou, popřípadě jiným onemocněním. O takové jednání se však v daném případě nejednalo, neboť obviněný poté, co se finančních prostředků, jež v bytě nalezl, zmocnil, z místa utekl. Ze všech uvedených důvodů Nejvyšší soud shledal, že se v daném případě nejedná o extrémní nesoulad skutkových zjištění a právních závěrů, neboť soudy se otázce trestní odpovědnosti obviněného pečlivě věnovaly a v odůvodnění svých rozhodnutí vysvětlily (str. 6 až 7 rozsudku soudu prvního stupně, str. 4 odůvodnění napadeného usnesení), z jakých důvodů považovaly za přesvědčivý a logicky správný právě ústavní posudek.

V další části dovolání obviněný zaměřil námitky proti výroku o trestu, v němž brojil kromě jeho tvrdosti i proti nesprávnému použití ustanovení o mimořádném zvýšení trestu odnětí svobody podle § 59 odst. 1 tr. zákoníku. Podle obviněného soud neměl toto ustanovení použít, a jestliže tak učinil, bylo to v rozporu se zákonem.

Takto formulovaná námitka se týká vady spočívající v nesprávném použití ustanovení § 59 tr. zákoníku, které bylo aplikováno v rozporu s podmínkami, s nimiž trestní zákoník jeho použití spojuje, a jde tak o jiné nesprávné hmotně právní posouzení ve smyslu § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. (viz rozhodnutí č. 22/2003 Sb. rozh. tr.). Nejvyšší soud z jejího podnětu zkoumal, zda je tato námitka důvodná.

Podle § 59 odst. 1 tr. zákoníku pachateli, který znovu spáchal zvlášť závažný zločin (§ 14 odst. 3 tr. zákoníku), ač již byl pro takový nebo jiný zvlášť závažný zločin potrestán, může soud uložit trest v horní polovině trestní sazby odnětí svobody stanovené v trestním zákoně, jejíž horní hranice se zvyšuje o jednu třetinu, jestliže závažnost zvlášť závažného zločinu je vzhledem k takové recidivě a ostatním okolnostem případu vysoká nebo možnost nápravy pachatele je ztížena.

Toto ustanovení bylo v trestním zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb.) nově koncipováno a na rozdíl od ustanovení § 41 a 42 tr. zák. (tj. trestní zákon č. 140/1961 Sb.) o zvlášť nebezpečné recidivě vymezeno jen jako mimořádné zvýšení trestu odnětí svobody, aniž by se jakkoli promítalo do výroku o vině. Podstatnou odchylkou od dřívější úpravy je, že zvýšení horní hranice příslušné zákonné sazby trestu odnětí svobody a uložení trestu odnětí svobody v horní polovině takto zvýšené trestní sazby není ani za splnění všech zákonných podmínek obligatorní, ale vždy je tato otázka ponechána na úvaze soudu. Zvýšení trestní sazby není spojeno se žádným zvláštním označením pachatele, které by bylo otázkou viny a součástí výroku o vině rozsudku, ale vždy se týká jen podmínek pro ukládání trestu (další změnu spočívající v tom, že horní hranice trestní sazby trestu odnětí svobody po uvedeném zvýšení může převyšovat dvacet let, obsahuje § 59 odst. 2 tr. zákoníku).

Z uvedeného je patrné, že mimořádné zvýšení trestu podle § 59 odst. 1 tr. zákoníku se uvede pouze ve výroku o trestu, a navíc jen tehdy, když soud shledá nutnost uložit trest ve zvýšené sazbě, což je tehdy, když dospěje k závěru, že jde o opětovné spáchání zvlášť závažného zločinu, tedy že pachatel již v minulosti spáchal zvlášť závažný zločin, za který byl potrestán, k tomuto potrestání lze přihlížet a závažnost nově (opětovně) spáchaného zvlášť závažného zločinu je vzhledem k takové recidivě a ostatním okolnostem případu vysoká, anebo že možnost nápravy pachatele je ztížena.

Podmínka umožňující mimořádné zvýšení trestu odnětí svobody podle § 59 odst. 1 tr. zákoníku pachateli, který znovu spáchal zvlášť závažný zločin, ač již byl pro takový nebo jiný zvlášť závažný zločin v minulosti potrestán, může být naplněna i v případě, jestliže pachatel byl dříve potrestán za zvlášť závažný úmyslný trestný čin ve smyslu § 41 odst. 2 tr. zák. To platí ovšem jen tehdy, pokud byl pachatel dříve potrestán pro trestný čin, na který trestní zákon stanovil trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let, neboť jen takový zvlášť závažný úmyslný trestný čin odpovídá definici zvlášť závažného zločinu podle § 14 odst. 3 (srov. rozhodnutí č. 27/2011 Sb. rozh. tr.).

Na závažnost opětovně spáchaného zvlášť závažného zločinu se vždy usuzuje s ohledem na povahu chráněného zájmu, způsob provedení činu, následky, jež nastaly, apod. Tato závažnost však musí převyšovat obvyklou úroveň závažnosti zvlášť závažných zločinů do takové míry, aby bylo zřejmé, že ani horní hranice příslušné (nezvýšené) sazby trestu odnětí svobody stanovená zákonem neodpovídá závažnosti nově spáchaného zvlášť závažného zločinu. Současně s tím by měl korespondovat závěr, že dostatečný trestní postih pachatele nelze zajistit bez zvýšení horní hranice trestu. Jako neopomenutelná kritéria, která by měla odůvodňovat vysokou závažnost nově (opětovně) spáchaného zvlášť závažného zločinu, jsou v zákoně výslovně uvedena recidiva pachatele a ostatní okolnosti případu.

Recidiva pachatele bude odůvodňovat závěr o vysoké závažnosti právě souzeného zvlášť závažného zločinu především v případě poměrně krátké doby, která uplynula od výkonu dříve uloženého trestu odnětí svobody, spáchal-li pachatel již v minulosti zvlášť závažný zločin, jehož závažnost byla velmi vysoká nebo vysoká, byl-li předchozím odsuzujícím rozhodnutím uložen pachateli citelnější (delší) nepodmíněný trest odnětí svobody, spáchal-li pachatel další zvlášť závažný zločin dokonce ve zkušební době po podmíněném propuštění z výkonu dříve uloženého trestu odnětí svobody, spáchal-li pachatel po předchozím potrestání více zvlášť závažných zločinů v souběhu, za které je nyní souzen, atd. V rámci ostatních okolností případu se zde uplatní i další hlediska, která podle § 39 odst. 2 tr. zákoníku obecně určují povahu a závažnost spáchaného trestného činu, jestliže je nebylo možno zhodnotit již v rámci recidivy pachatele. Z těchto lze vycházet i pro závěr o ztížené možnosti nápravy pachatele, který lze učinit jen s přihlédnutím k osobě pachatele jako objektu působení ukládaného trestu a se zřetelem k celkovým možnostem nápravy. Budou o ní svědčit obdobné skutečnosti, jaké ovlivňují význam jeho recidivy, zejména pak to, jakými druhy trestů, v jakém počtu a v jaké výměře se už na pachatele v minulosti působilo, jak se choval ve výkonu dřívějšího trestu odnětí svobody včetně toho, jakému programu zacházení se zde podrobil a s jakým výsledkem, jak dodržoval stanovený režim ve věznici a plnil další povinnosti, atd. V tomto směru tedy bude mít význam i zjištění, kolikrát už byl pachatel v minulosti potrestán za zvlášť závažné zločiny či za jiné trestné činy, za kolik takových činů to bylo, za kolik zvlášť závažných zločinů je nyní souzen, jaká je celková délka v minulosti vykonaných trestů, jak dlouhé jsou intervaly mezi jejich výkonem apod. Důležitým podkladem k posouzení ztížené možnosti nápravy pachatele může být i komplexní zhodnocení osobnosti pachatele, jeho celkového osobního profilu, charakterových a psychických vlastností, věku atd. Nezbytné je též vyžádat si trestní spisy o jeho předchozím odsouzení (srov. přiměřeně rozhodnutí č. 12/1963 Sb. rozh. tr.). Při úvahách o mimořádném zvýšení trestu odnětí svobody je vhodné mít na paměti i potřebu dostatečné ochrany společnosti (srov. Šámal, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 704 – 707).

Ze všech uvedených hledisek je rozhodné, že mimořádné zvýšení trestu odnětí svobody podle § 59

odst. 1 tr. zákoníku je fakultativní, a proto je jen na úvaze soudu, zda bude podmínky § 59 odst. 1 tr. zákoníku aplikovat či nikoliv. Pokud soud tohoto institutu využije, pak uloží trest odnětí svobody s využitím tohoto zvýšení, tj. v horní polovině zvýšené sazby, resp. nad horní hranicí původní (nezvýšené) trestní sazby trestu odnětí svobody (jinak by uvedené zvýšení nemělo význam). Protože je smyslem tohoto právního institutu přísněji postihnout „nepoučitelné“ delikventy dopouštějící se opakovaně zvlášť závažných trestných činů, mimořádná přísnost trestu je zdůvodnitelná tím, že pachatel, ač se mu již v minulosti dostalo trestem náležitého varování, tvrdošíjně opakuje zvlášť nebezpečné protispolečenské útoky, jejichž zavrženíhodnost mu musí být notoricky známá. Uložení zostřeného trestu lze v těchto případech ospravedlnit hledisky generální a individuální prevence. V případech, kdy opakované páchání trestných činů nezvyšuje podstatně stupeň společenské nebezpečnosti trestného činu, nelze nalézt racionální důvod, proč by opakované trestné jednání mělo být postihováno zvlášť zostřenou trestní sazbou; v takových případech postačuje ke splnění účelu trestního zákona výměra trestu v rámci „normální“ (tj. o třetinu nezvýšené) trestní sazby (nález Ústavního soudu ze dne 13. května 2004, sp. zn. IV. ÚS 396/03, uveřejněn pod č. 72 ve svazku 33 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu České republiky).

Nejvyšší soud však v projednávané věci shledal, že soudy nižších stupňů všechna tato kritéria důsledně nerespektovaly. Soud prvního stupně v rozporu s nimi nesprávně ustanovení § 59 odst. 1 tr. zákoníku uvedl do výroku o vině, když postup podle § 59 tr. zákoníku zjevně považoval za obligatorní (viz odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně na straně 8 a odůvodnění usnesení odvolacího soudu na straně 4). Při zjištění těchto vad, které spočívají toliko v nesprávném právním vymezení výroku o vině, je mohl Nejvyšší soud napravit. Proto poté, co usnesení odvolacího soudu i rozsudek soudu prvního stupně zrušil, sám ve věci ve smyslu § 265m odst. 1 tr. ř. rozhodl jak o vině, tak i o trestu.

Nejvyšší soud obviněného uznal vinným skutkem, který, pokud jde o průběh činu, jehož se obviněný dopustil, převzal v tom znění, jak o něm rozhodl soud prvního stupně, neboť jak je patrné z výše rozvedených úvah, žádné vady v něm nezjistil. Se zřetelem na to, že výrok o vině nemůže obsahovat skutečnosti vztahující se k podmínkám ukládání trestu ve smyslu ustanovení § 59 odst. 1 tr. zákoníku, dovolací soud ze skutkových zjištění vypustil tu část, v níž soud prvního stupně uváděl skutečnosti vztahující se k předchozímu potrestání za zvlášť závažný zločin. Okolnosti týkající se předchozího odsouzení a potrestání nejsou za situace, kdy výrok o vině nezahrnuje odkaz na ustanovení § 59 tr. zákoníku, významné a nemají ani vztah k žádnému znaku skutkové podstaty zločinu, jímž byl obviněný uznán vinným. Z tohoto důvodu Nejvyšší soud předchozí potrestání rozsudkem Okresního soudu v Sokolově ze dne 2. 2. 2007, sp. zn. 19 T 177/2006, již ve skutkovém zjištění neuváděl.

Pokud jde o právní posouzení činu, Nejvyšší soud na základě uvedených skutkových zjištění shledal, že soudy nižších stupňů nepochybily, jestliže čin obviněného posoudily jednak jako zločin loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku, jednak jako přečin porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 2 tr. zákoníku. Vzhledem k tomu, že ani obviněný proti této právní kvalifikaci ve svém dovolání jakkoli nebrojil, nebyl Nejvyšší soud, který je v zásadě vázán dovolacími důvody, povinen její správnost přezkoumávat, když je zjevné, že skutková zjištění, jak byla soudy učiněna a vyjádřena, skýtají dostatečný podklad pro vymezení zákonných znaků uvedených trestných činů, jimiž byl obviněný uznán vinným.

Při správnosti uvedené právní kvalifikace proto Nejvyšší soud čin obviněného posoudil ve shodě se soudy nižších stupňů a napravil toliko výše konstatovanou vadu výroku o vině a ustanovení § 59 odst. 1 tr. zákoníku v něm neuvedl.

Nejvyšší soud ve vztahu k úvahám týkajícím se trestu zkoumal, zda je ve smyslu § 59 odst. 1, 2 tr. zákoníku odůvodněné, aby byl obviněnému ukládán trest v mimořádně zvýšené trestní sazbě, neboť v souladu se závěry soudů nižších stupňů shledal, že obviněný je v nyní posuzované věci odsuzován za

zvlášť závažný zločin, ač byl za jiný takový zvlášť závažný zločin (trestný čin loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák.) rozsudkem Okresního soudu v Sokolově ze dne 2. 2. 2007, sp. zn. 19 T 177/2006, ve znění rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 26. 4. 2007, sp. zn. 9 To 88/2007, potrestán. Při splnění této podmínky posuzoval se zřetelem na zásady shora vyložené, zda závažnost zvlášť závažného zločinu, který je předmětem posuzované věci, je vzhledem k uvedené recidivě a ostatním okolnostem případu vysoká.

V rámci svých úvah a z nich plynoucích závěrů se Nejvyšší soud ztotožnil se soudy nižších stupňů, které tuto otázku rovněž posuzovaly, a jejich zjištění, že jsou splněny podmínky § 59 odst. 1 tr. zákoníku, převzal do svého rozhodnutí, neboť se se všemi skutečnostmi, které bylo třeba hodnotit, v dostatečné míře vypořádaly. Postačuje proto pro stručnost jen odkázat na odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně na straně 7 a 8 a odůvodnění usnesení odvolacího soudu na jeho straně 3 a 4. V těchto partiích napadených rozhodnutí soudy správně uvážily, že čin obviněného dosahuje podstatně vyšší závažnosti, než bývá obvyklá u obdobných zvlášť závažných zločinů. Nejvyšší soud v souladu s těmito závěry jen připomíná, že taková vysoká závažnost vyplývá zejména z toho, že obviněný se loupežného jednání dopustil proti osobám, s nimiž se znal a jež v minulosti byly jeho přáteli. Zneužil této skutečnosti, jakož i toho, že je obelstil tím, že předstíral, že jim jde uhradit škodu, kterou jim způsobil svým jiným trestným činem (z rozsudku Okresního soudu v Sokolově ze dne 15. 2. 2010, sp. zn. 21 T 1/2010, jímž byl odsouzen za trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1 tr. zák., spočívající v tom, že stejné poškozené dne 30. 11. 2009 v jejich bytě okradl). Správně bylo zdůrazněno, že obviněný se takto choval k osobám, o nichž věděl, že se mu nemohou bránit, protože poškozený L. S. je fyzicky postižen a poškozená S. S. je duševně nemocnou osobou. Jestliže obviněný těmto osobám odcizil částku 30 000 Kč za situace, že jim nejen vyhrožoval, ale dokonce použil i fyzického násilí vůči nim i jejich věcem, jde o vysoce závažný čin, za který je obviněnému nutné uložit trest ve zvýšené trestní sazbě.

Vysokou společenskou škodlivost bylo nutné shledávat ve vztahu k ukládanému trestu i s ohledem na povahu předchozího zvlášť závažného činu, pro který byl obviněný odsouzen ve věci Okresního soudu v Sokolově sp. zn. 19 T 177/2006. Uvedeným rozsudkem byl obviněný potrestán za čin, který v zásadě spočíval v tom, že když poškozený nechtěl obviněného vpustit do svého domu, a to ani pod záminkou půjčky peněz, obviněný násilně překonal zajištění dveří a do domu vnikl a zde pod pohrůžkou násilí poškozeného, který měl z obviněného strach, donutil, aby mu vydal částku 1 000 Kč. Důležité ve smyslu zkoumaných skutečností je, že i tohoto činu se obviněný dopustil na invalidním důchodci, o nějž se starala pečovatelská služba, o čemž obviněný věděl, neboť poškozeného, který mu v minulosti již peníze půjčoval, znal.

Vedle těchto zdůrazněných okolností, tedy nejen těch, za nichž byl nyní projednávaný, nýbrž i dříve odsouzený čin spáchán, soud hodnotil a posuzoval i osobu obviněného. Shledal, že srovnávané činy páchal obdobně na osobách, které jsou zčásti bezbranné, nebo jejich schopnost útokům obviněného čelit je výrazně snížena, což svědčí o vysoké míře bezohlednosti a bezcitnosti obviněného. Jeho cílem bylo bezpracně na úkor chudých a nemocných lidí získat peníze, jež potřeboval na zakoupení alkoholických nápojů, neboť jak shledali znalci zpracovávající ústavní posudek, jediným zájmem obviněného je alkohol, když jiné zájmy nemá (viz č. l. 229 spisu).

Ze všech těchto důvodů, jakož i z těch, které obecné soudy již dříve podrobně rozvedly v odůvodnění svých rozhodnutí, Nejvyšší soud dospěl k závěru, že při splnění podmínek § 59 odst. 1 tr. zákoníku je potřebné, aby obviněnému byl trest uložen ve zvýšené trestní sazbě, a proto ve shodě se závěry soudů obou stupňů obviněnému uložil úhrnný trest podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku, § 59 odst. 1 tr. zákoníku a § 43 odst. 1 tr. zákoníku v horní polovině trestní sazby odnětí svobody stanovené v trestním zákoně u zločinu loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku od dvou roků do deseti roků, jejíž horní hranice byla zvýšena o jednu třetinu, tedy ve zvýšené sazbě od sedmi roků a osmi měsíců do třinácti roků a čtyř měsíců. Za přiměřený v této zvýšené trestní sazbě považoval shodně s tím, jak

trest vyměřily i oba soudy nižších stupňů, trest odnětí svobody v trvání osmi roků a šesti měsíců, což odpovídá závažnosti zvlášť závažného zločinu, za který je obviněnému trest ukládán, stejně tak jako recidivě a ostatním okolnostem případu, jak byly výše rozvedeny. Obviněného při splnění podmínek stanovených v ustanovení § 56 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku pro výkon tohoto trestu zařadil do věznice se zvýšenou ostrahou, když splnění podmínek pro zařazení do mírnějšího typu věznice neshledal.

Ve shodě s důvody, které uvedly v napadených rozhodnutích soudy obou stupňů, Nejvyšší soud obviněnému uložil podle § 99 odst. 2 písm. b), odst. 4 tr. zákoníku ochranné protialkoholní léčení v ústavní formě, které je nezbytné vzhledem ke zjištěné rozvinuté závislosti obviněného na alkoholu, pod jehož vlivem se projednávaného činu dopustil. Rozhodl též o nárocích poškozených na náhradu škody, s nimiž je podle § 229 odst. 1 tr. ř. odkázal na řízení ve věcech občanskoprávních.